

پیوند عقلانیت و معنویت در مشق

مرد آوری

افسانه سعادت‌ی جبار



- سرشناسه : سعادت‌تی جبلی، افسانه، ۱۳۶۲ -
- عنوان قرارداد: مثنوی. شرح
- عنوان و نام پدیدآور : پیوند عقلانیت و معنویت در مثنوی/ تالیف و گردآوری افسانه سعادت‌تی جبلی.
- مشخصات نشر : اصفهان: حروفچین، ۱۳۹۴.
- مشخصات ظاهری : ۲۲۱ ص.
- شابک : ۹-۶۴-۷۴۱۹-۶۰۰-۹۷۸
- وضعیت فهرست نویسی: فیپا
- یادداشت : کتابنامه: ص. ۲۱۷ - ۲۲۱.
- موضوع : مولوی، جلال‌الدین محمدبن محمد، ۶۰۴ - ۷۲۲ق. مثنوی -- عقل‌گرایی
- موضوع : مولوی، جلال‌الدین محمدبن محمد، ۶۰۴ - ۷۲۲ق. مثنوی -- معنویت
- موضوع : مولوی، جلال‌الدین محمدبن محمد، ۶۰۴ - ۷۲۲ق. مثنوی -- نقد و تفسیر
- موضوع : عقل‌گرایی در ادبیات
- موضوع : معنویت در ادبیات
- موضوع : شعر، رستم -- قرن ۷ق. -- تاریخ و نقد
- شناسه افزوده : مولوی، جلال‌الدین محمدبن محمد، ۶۰۴ - ۷۲۲ق. مثنوی. شرح
- رده بندی کنگره : ۱۳۹۴ پ ۷ ص ۵۳۰۱ PIR
- رده بندی دیویی : ۳۱/۱۸۸
- شماره کتابشناسی ملی: ۴۰۵۸۲۴۸



پیوند عقلانیت و معنویت در مثنوی

گردآورنده: افسانه سعادت‌تی جبلی

ناشر: حروفچین

صفحه آرای: افسانه سعادت‌تی جبلی

طراح: افسانه سعادت‌تی جبلی

چاپ اول: ۱۳۹۴ تیراژ: ۵۰۰ جلد قطع: وزیری چاپ: رضوی صحافی: بابک

شابک: ۹-۶۴-۷۴۱۹-۶۰۰-۹۷۸

((حق چاپ محفوظ است))

۰۹۱۳۵۴۵۳۴۷۹ - ۰۹۱۶۲۹۱۶۱۷۹

www.horoufchin.ir

horoufchin@yahoo.com

۱۱	پیش گفتار.....
----	----------------

فصل اول: مقدمه

۱۴	۱-۱- عقلانیت.....
۱۵	۲-۱- معنویت.....
۱۵	۳-۱- پیشینه‌ی پژوهش.....
۱۶	۴-۱- اهداف پژوهش.....
۱۶	۵-۱- فرضیه‌های پژوهش.....
۱۶	۶-۱- روش پژوهش.....

فصل دوم: کلیات

۱۸	۱-۲- عقل.....
۱۸	۱-۱-۲- معنای لغوی و اصطلاحی عقل.....
۲۸	۲-۲- معنویت.....
۲۹	۱-۲-۲- اخلاق.....

فصل سوم: عقل از دیدگاه مولانا

۳۵	۱-۳- اقسام عقل در مثنوی.....
۳۷	۲-۳- معانی عقل کل.....
۳۹	۳-۳- الفاظ گوناگون در مراتب عقل کل.....
۴۳	۴-۳- عقل کل از دید مولانا.....
۴۴	۵-۳- عقل جزئی.....
۴۹	۶-۳- الفاظ گوناگون در مراتب عقل جزئی.....
۵۷	۷-۳- عقل جزئی از دید مولانا.....
۶۰	۸-۳- خاتمه‌ی بحث.....
۶۰	۹-۳- عقل کسبی و عقل موهوبی.....
۶۱	۱۰-۳- عقل ممدوح و عقل مذموم.....
۷۱	۱۱-۳- تفاوت و مراتب عقل.....
۷۶	۱۲-۳- ستایش عقل.....
۸۴	۱۳-۳- نکوهش عقل.....

فصل چهارم: شیوه‌ی استدلال مولانا در مثنوی

۹۰	۱-۴- تعریف استدلال.....
۹۰	۲-۴- انواع استدلال.....
۹۱	۳-۴- استدلال در مثنوی.....

۹۲	۴-۴- مولانا و فهم مخاطبان
۹۵	۴-۵- نمونه‌هایی از استدلال در مثنوی
۹۵	۴-۵-۱- قیاس اقترانی
۹۶	۴-۵-۲- قیاس استثنائی
۹۶	۴-۵-۳- تمثیل
۹۸	۴-۶- رویکرد مولانا نسبت به استدلال
۱۰۰	۴-۷- فلسفه در مثنوی
۱۱۰	۴-۸- شیوه ی استدلال در مثنوی
۱۱۰	۴-۸-۱- استدلال عقلی
۱۱۸	۴-۸-۲- استدلال نقلی
۱۲۱	۴-۸-۲- استدلال عقلی و نقلی

فصل پنجم عقل و اخلاق

۱۲۴	۵-۱- اخلاق حساره
۱۲۵	۵-۲- پاداش و پاداره
۱۴۳	۵-۳- بیان عقلی مثنوی
۱۴۵	۵-۴- مباحث اخلاقی
۱۴۵	۵-۴-۱- اخلاق ایجابی
۱۴۵	۵-۴-۱-۱- ادب
۱۴۸	۵-۴-۱-۲- تواضع
۱۵۱	۵-۴-۱-۳- صبر
۱۵۶	۵-۴-۱-۴- قناعت
۱۵۸	۵-۴-۱-۵- صدق
۱۶۱	۵-۴-۱-۶- مشورت
۱۶۳	۵-۴-۱-۷- حزم و تأتی
۱۶۶	۵-۴-۱-۸- جود و بخشش
۱۷۰	۵-۴-۱-۹- انابه و زاری به درگاه خداوند
۱۷۴	۵-۴-۱-۱۰- رازداری
۱۷۵	۵-۴-۱-۱۱- کسب رزق حلال
۱۷۶	۵-۴-۱-۱۲- اعتدلال و میانه روی
۱۷۸	۵-۴-۱-۱۳- عیادت بیماران
۱۷۹	۵-۴-۱-۱۴- رضا و خرسندی
۱۸۰	۵-۴-۱-۱۵- کظم غیظ
۱۸۱	۵-۴-۱-۱۶- مدارا
۱۸۳	۵-۴-۱-۱۷- احسان
۱۸۴	۵-۴-۱-۱۸- همنشینی با نیکان
۱۸۶	۵-۴-۱-۱۹- وفای به عهد
۱۸۷	۵-۴-۱-۲۰- حلم و بردباری

۱۸۸.....	۲-۴-۵- اخلاق سلبی
۱۸۸.....	۱-۲-۴-۵- حسد
۱۹۱.....	۲-۲-۴-۵- حرص و طمع
۱۹۵.....	۳-۲-۴-۵- غیبت
۱۹۶.....	۴-۲-۴-۵- دروغ
۱۹۸.....	۵-۲-۴-۵- عیب جوئی
۱۹۹.....	۶-۲-۴-۵- خشم و غضب
۲۰۰.....	۷-۲-۴-۵- کینه توزی
۲۰۱.....	۸-۲-۴-۵- تملق
۲۰۴.....	۹-۲-۴-۵- کبر و غرور
۲۰۸.....	۱۰-۲-۴-۵- بخت و خست
۲۰۹.....	۱-۲-۴-۵- چشم چرانی
۲۱۰.....	۲-۱-۴-۵- پرخوری و شکمبارگی
۲۱۲.....	۱۳-۲-۴-۵- ناسپاسی
۲۱۳.....	۱۴-۲-۴-۵- شروت رانی
۲۱۴.....	نتیجه‌ی بحث
۲۱۷.....	کتابنامه

پیش‌گفتار

مولانا جلال‌الدین محمد بلخی از عارفان فیلسوفی است که در جای جای مثنوی از عقل سخن رانده است. البته باید اذعان داشت که او در هیچ جای مثنوی تعریف مشخص و روشنی از عقل ارائه نداده بلکه در قالب حکایات و امثال به توصیف این گوهر بی‌بدیل پرداخته است. او گاهی از عقل به طور مطلق یاد می‌کند و گاه با منتسب کردن آن به صفتی آن را مورد بحث قرار می‌دهد. مشهورترین اصطلاح او در خصوص عقل، جزئی و کلی است. عقل کلی با معانی و نام‌های مختلف همواره مورد ستایش مولاناست، اما عقل جزئی به سه دلیل عمده که عبارتند از: ۱- محدودیت ۲- آفت زدگی ۳- رنگی و مکاری، مورد نکوهش مولانا قرار گرفته است. نکوهش عقل جزئی توسط مولانا هرگز به سنای عقل‌ستیزی او نیست بلکه این حقیقت را مبرهن می‌سازد که عقل نیز مانند سایر قوا اگر تحت تعلیم و پرورش صحیح قرار نگیرد دچار آسیب‌های فراوانی می‌شود و از هویت عقل بودن خارج می‌شود.

علی‌رغم مطالبی که ذکر شد، هنوز وفور و به طور چشمگیر با مهم‌ترین کارکرد عقل جزئی یعنی استدلال مواجه می‌شویم، به سوری نه می‌توان گفت هر نکته و دقیقه‌ای که در مثنوی مطرح می‌شود از پشتوانه‌ی عقلی برخوردار است. یکی از مهم‌ترین مسائلی که مولانا با استدلال آن را برای مخاطبانش قابل فهم و هضم ساخته مسائل اخلاق و معنوی است. مولانا با فطانت و زبردستی که خاص یک واعظ منبری است، آموزه‌های اخلاقی خریش را بر پایه‌ی گوهر شریف عقل تعلیم می‌دهد. اساس و پیکره‌ی مثنوی به مقتضای تعلیمی بودن، ناطب در چارچوب منطقی و عقلانی بنیان‌گذاری شده و مولانا با شیوه‌ی استدلالی و عقلانی با طرح بحث خود همت گمارده است.

مخاطبان مولانا از افراد عادی‌ای بودند که تاب بحث‌های منطقی و عقلانی را نداشتند. بنابراین مولانا با ساده‌ترین و بهترین شیوه و با استفاده از تمثیل آنان را اقناع می‌کرد و بر حوزه‌ی مخاطبان خویش می‌افزود. او با ارائه‌ی معنویت به همراه عقلانیت، مخاطبان خود را پله پله تا اوج و کمال سعادت بشری بالا می‌برد. شاید یکی از رازهای ماندگاری و مقبولیت یافتن مثنوی در همین نکته‌ی باریک نهفته باشد. با همه‌ی تفاسیری که راجع به عقل و استدلال در مثنوی ارائه دادیم، برخی بر این باورند که مولانا استدلال ستیز و حتی فراتر از آن فلسفه ستیز و در گستره‌ی وسیع‌تر عقل ستیز بوده است. با تحلیل دقیق که در این راستا صورت گرفت به رفع همه‌ی این شبهات پرداخته شد و این نکته به اثبات رسید که مولانا هرگز عقل ستیز و استدلال ستیز نبوده است.